

Uppsala universitet
Rektor
Box 256
751 05 UPPSALA

(Dnr UFV 2007/694)

Mats Forslund
BESLUT

2007-07-19
Reg.nr 31-1644-07

Anmälan mot Uppsala universitet angående inskränkningar i forskningsverksamheten

Fråga om omfattningen av en professors rätt till forskning.

Anmälan

N N, som är professor vid Fysiska institutionen vid Uppsala universitet, har anmält lärosätet för inskränkningar i hans forskningsverksamhet. Han har därvid anfört bl.a. följande. Han befordrades till professor år 2004. Under många år betraktade institutionen hans forskningsverksamhet som ”udda”, dvs. utan relevans för fysiken. Trots att hans forskning visade sig vara framgångsrik prioriterades den mycket lågt jämfört med annan forskning vid institutionen. Prefekten beslutade att häva hans forskningsverksamhet och öka undervisningsvolymen till 90 procent, vilket motiverades med att medlen behövdes för att satsa på mer prioriterad verksamhet. Vidare hävdades att såväl hans forskning som lön borde finansieras med externa medel och att hans forskning borde upphöra. Han har även ombetts av institutionen att ta delpension och tjänstgöra 50 procent av heltid, få betalt för 80 procent och forska och handleda doktorander utanför arbetstiden, s.k. ”skuggforskning”. Institutionen ville sälja laboratorietrustningen som tillhör hans forskningsverksamhet. Försäljningen stoppades emellertid av styrelsen. Ett specialanpassat kemilaboratorium har dock flyttats till ett kemikalieförråd, trots att förrådet skulle användas som arbetsplats enligt styrelsen. Kemikalieförrådet saknar bra ventilation och lämpligt dragskåp. – Situationen har skapat stor turbulens i hans forskning och i hans arbetsmiljö. Hans lönesättning följer inte de regler som gäller på fakulteten. Vidare hindras han från att delta i internationella forskningsaktiviteter. – Han önskar att Högskoleverket skall granska om universitetet följer högskolelagen, framförallt vad gäller fördelningen av forskningsresurser och lönesättningen för professorer, men även institutionens inställning till hans forskning.

Utredning

Högskoleverket har inhämtat ett yttrande från Uppsala universitet. Universitetet har gett in ett yttrande till vilket har fogats yttranden från Teknisk- naturvetenskapliga fakultetsnämnden och från prefekten vid Fysiska institutionen. Av universitetets yttrande framgår att rektorn, med hänvisning till de bifogade inlagorna, inte kan finna att det vid den Fysiska institutionen skulle förekomma några inskränkningar i forskningsverksamheten

eller s.k. skuggforskning som står i strid med gällande lagstiftning, eller på annat sätt är otillbörlig.

Av yttrandet från Teknisk- naturvetenskapliga fakultetsnämndens yttrande kan bl.a. följande utläsas. N N har i ett flertal e-postmeddelanden till rektorn under åren 2006 och 2007 ansökt om medel till gagn för sin vetenskapliga verksamhet. N N har därvid informerats om att det är en uppgift för berörd fakultetsnämnd att göra de vetenskapliga bedömningar, avvägningar och prioriteringar som krävs och att rektorn inte har för avsikt att överpröva nämndens beslut. Ansökningarna har därefter översänts för beredning och beslut av den Teknisk- naturvetenskapliga fakultetsnämnden, som ansvarar för allokeringen av forskningsresurserna till den fysiska institutionen. – Prestationerna inom varje forskningsprogram i form av publicering, forskarexamina och externa anslag redovisas till fakultetsnämnden varje år. Resursallokeringar sker efter en bedömning av programmets prestationer samt prioriteringar inom fakulteten. – N N:s prestationer har utifrån de kriterier som nämnden tillämpar för fördelning av de medel för forskning och utbildning som genom konsistoriet ställs till vetenskapsområdets förfogande över statsbudgeten, inte föranlett att nämnden specifikt har allokerat resurser till hans forskningsverksamhet. – Det är prefekten för Fysiska institutionen som beslutar om arbetsfördelningen och har ansvaret för arbetsmiljön vid institutionen. Det ekonomiska läget vid institutionen är sådant att N N:s arbetsvillkor har förändrats. Påståendena om inskränkningar i forskningsverksamheten och s.k. skuggforskning saknar grund. Detta eftersom prefekten vid fysiska institutionen har gjort bedömningen att det saknas ekonomiska medel vid institutionen för att finansiera forskningsarbete inom ramen för N N:s anställning. Den forskningsverksamhet som N N bedriver sker alltså inte på uppdrag från arbetsgivaren utan på eget initiativ.

Av yttrandet från prefekten vid Fysiska institutionen framgår bl.a. följande. Verksamheten vid institutionen lider av ett ekonomiskt underskott och måste därför förändras. Detta innebär att vissa områden måste prioriteras, både vad gäller undervisning och forskning. Det är inte möjligt att upprätthålla samma forskningsvolym och låta undervisningen finansiera forskningen. N N bedriver forskning inom ett område som har blivit lågt prioriterat på institutionen och inom fakulteten. N N:s forskningsområde tillhör inte något forskningsprogram och passar inte in i institutionens övriga forskningsprofil. Under åren har alternativa placeringar för att gynna N N:s forskningsverksamhet undersökts, men de har av olika skäl aldrig lyckats. – Mellan åren 1999 – 2004 har institutionen finansierat N N:s forskning med upp till 50 procent, utan tillräckliga resurser. Under årens lopp har åtskilliga samtal ägt rum, både med och utan facket, för att få N N att öka sin undervisningstjänstgöring. Han undervisar nu 75 procent av en lektors undervisningsskyldighet, vilket motsvarar 53 procent av årsarbetstiden. Övriga befordrade professorer utan forskningsanslag undervisar 90 procent av en lektors undervisningsskyldighet, vilket utgör 63 procent av årsarbetstiden. – N N är välkommen att finansiera sig med externa medel. Institutionen kan emellertid inte friställa honom

från undervisning för att han skall kunna skriva ansökningar eller åka på konferenser. – N N har inte lyckats bedriva en expansiv verksamhet. Han har ett stort laboratorium i källaren och ett litet kemilaboratorium i anslutning till sitt tjänsterum. N N har hotat med att stänga laboratorierna för det fall han skulle behöva undervisa 63 procent av årsarbetstiden. Eftersom det fanns behov av lokalerna för annan högprioriterad forskning påbörjades därför en stängning av de ifrågasatt laboratorierna. Institutionsstyrelsen beslutade dock att det större laboratoriet inte skulle stängas, eftersom en lektor har rätt till forskning inom sin tjänst. Det framhölls dock att laboratoriet skulle utnyttjas mer effektivt. Institutionen saknar medel för att köpa in det större dragskåp som N N anser sig behöva. – N N måste öka sin undervisning till 63 procent av årsarbetstiden, vilket är i enlighet med arbetstidsavtalet för lektorer och den lokala rekommendationen om tio procents reduktion för befordrade professorer. – Under de senaste tre åren har N N:s lön ökat med mer än 13 procent. Snittökningen har varit åtta procent.

N N har kommenterat universitetets yttrande och ifrågasatt bl.a. att lektorer och befordrade professorer dras över en kam.

Högskoleverkets bedömning

I Högskoleverkets tillsyn ingår att kontrollera att lagar och förordningar inom högskoleområdet följs samt att allmänhetens och enskilda individers behov, intressen och rättigheter blir tillgodosedda i förhållande till högskolesystemet.

I 3 kap. 2 § högskolelagen (1992:1434) stadgas att anställning som professor är den främsta anställningen som lärare och att i en professors arbetsuppgifter normalt skall ingå både utbildning och forskning.

Av 4 kap. 3 § högskoleförordningen (1993:100) följer bl.a. att en högskola skall besluta om i vilken omfattning lärarna vid högskolan skall ha hand om utbildning, forskning eller konstnärligt utvecklingsarbete och administrativt arbete. Högskolan skall därvid sträva efter att lärare ur alla lärarkategorier undervisar inom utbildning på grundnivå eller avancerad nivå.

Det är således universitetet som bestämmer om fördelningen av lärarnas, däribland professorernas, arbetsuppgifter. Samtidigt har universitetet ett ansvar för att ge sina lärare möjlighet att utöva deras i högskoleförfattningarna reglerade arbetsuppgifter. I propositionen *Högskolans ledning, lärare och organisation* (prop. 1996/97:141), som utgör förarbetena till den s.k. befordringsreformen, uttalade regeringen att en grundläggande strävan måste vara att varje lärare tas i anspråk med hänsyn till hans eller hennes samlade kompetens och att läraren skall kunna utveckla hela sin kompetens inom ramen för anställningen. Regeringen betonade vidare att alla lärare med vetenskaplig kompetens bör medverka i såväl grundläggande utbildning som forskning/forskarutbildning.

Även om ett universitet nu har större möjlighet till flexibla lösningar än tidigare utgör forskning en viktig del i en professors arbetsuppgifter. Eftersom fördelningen av arbetsuppgifter ligger inom universitetets arbetsledningsansvar kan Högskoleverket inte ta ställning i frågan. Det är inte heller Högskoleverkets uppgift att göra bedömningar över hur universitet och deras fakultetsnämnder väljer att fördela sina resurser. Högskoleverket förutsätter att universitetet beaktar principerna bakom befordringsreformen och väljer lösningar som inte åsidosätter NN:s rättssäkerhet.

Med dessa synpunkter avslutas ärendet.

På Högskoleverkets vägnar

Teresa Edelman
Beslutande verksjurist

Mats Forslund
Föredragande verksjurist

Kopia för kännedom till:
NN